

SMRTNA OZLJEDA RADNIKA PRILIKOM IZRADA ŠUMSKE VLAKE

U rujnu 2012. godine, tijekom izrade šumske vlake, poginuo je strojar građevinskog stroja s priključnim hidrauličnim čekićem. Događaj opisan u ovome članku je klasični primjer improviziranja i obavljanja poslova suprotno propisima zaštite na radu, što je dovelo do smrtnog stradanja radnika XX. Raščlamba ovog događaja temelji se na nalazima nadležnog inspektora rada za zaštitu na radu Državnog inspektorata koji je obavio očevid na mjestu događaja i poduzetim inspekcijskim mjerama kako bi se spriječilo ponavljanje takvog ili sličnog događaja.

Da bi čitatelji bolje razumjeli događaj, uvodno će se pojasniti pojam šumske vlake i hidrauličnog čekića koji se priključuje na građevinski stroj.

Šumska vlaka je naziv za dio šumske infrastrukture namijenjen privlačenju i izvlačenju drvnih sortimenata do puta. U šumsku infrastrukturu pripadaju još i šumske prometnice i stalne žičare za izvođenje šumarskih radova. Izgradnja dobro raspoređene mreže šumske infrastrukture nije jednostavan posao i o tome uvelike ovise troškovi u procesu proizvodnje šumarstva. Zbog toga se za svaki odsjek predviđen planom doznake pristupa izradi pripremnog elaborata za izvođenje radova sječe, izrade i privlačenja drvnih sortimenata. Posao na izradi elaborata **počinje već prije same doznake**, a sastoji se u detaljnom pregledu sječine (rekognosciranju terena), utvrđivanju načina izvođenja radova (izbor metode rada i organizacije) te shodno tome utvrđivanju

vlaka, sječno-izvoznih jedinica i stovarišta. Pripremni elaborat izrađuje **revirnik**, a utvrđivanje i obilježavanje sječno-izvoznih jedinica izvršava osoba koja izvodi doznaku. Opasnosti za radnika pojavljuju se pri:

- a) sječi i izradi drvnih sortimenata,
- b) radovima s motornom pilom,
- c) privlačenju drvnih sortimenata,
- d) radovima na stovarištu drvnih sortimenata,
- e) utovaru, istovaru i prijevozu drvnih sortimenata.

Navedeni poslovi su u skladu sa specifičnostima privremenog šumarskog radilišta, a usklađeni su s Pravilnikom o zaštiti na radu u šumarstvu (N.N., br. 10/86. i 10/04.). Pri projektiranju i izradi šumskih traktorskih vlaka, poslovi se mogu podijeliti u ove skupine: sječa stabala, vađenje panjeva i na kraju građevinske radove otkopa i rasprostiranja.

Hidraulični čekić je alat koji se upotrebljava za mehaničko udarno razbijanje stijena. Može se priključiti praktički na sve modele hidrauličnih bagera, a za pokretanje udarnog klipa koristi se hidrauličnim uljem, uglavnom iz posebnog sustava na hidrauličnim bagerima. Mase hidrauličnog čekića i bagera moraju biti usklađene, jer neuravnoteženost rezultira najčešće malom učinkovitošću te ubrzanim habanjem i kvarovima na čekiću i/ili bageru.

OPIS DOGAĐAJA

Kao što je navedeno u uvodu, u rujnu 2012. godine, prilikom izvođenja radova u šumi na izradi šumske vlake, poginuo je radnik XX, zaposlen kod poslodavca temeljem ugovora o radu. On je za poslodavca obavljao poslove strojara na građevinskom stroju. Očividom inspektora utvrđeno je da je radnik poslove u šumi obavljao sam, u području koje nije pokriveno telefonskim signalom, a voditelj radne jedinice koji je organizirao takav rad samo je povremeno obavljao nadzor, prema izvaji tek 2-3 puta tjedno. Radnik XX se za izadu šumske vlake koristio bagerom na gusjenicama s priključenim hidrauličnim čekićem. Radnik je, napredujući trasom šumske vlake, rušio stabla koja su mu se našla na putu koristeći pri tom hidraulični čekić. Navedenim čekićem zabijenim u stablo i guranjem rušio je manje drveće, pri čemu bi se iščupao i korijen, a na većim stablima prvo je otkidao deblje grane, a potom bi rušio stablo i čupao njegov korijen. Na taj način su se s trase planirane vlake uklanjala stabla. Međutim, prilikom pokušaja obaranja većeg rašljastog stabla bukve došlo je do pucanja deblje grane iz rašlji, te je ta grana pala na kabinu bagera i priklještila radnika zbog čega je na mjestu preminuo. Očividom je utvrđeno da je grana koja je pala na kabinu bila šuplja u središtu. Sumnja u nesreću javila se kada se radnik nije u očekivanom vremenu pojavio u poslovnim prostorijama, nakon čega su ga krenuli tražiti u šumu i našli priklještenog na sjedištu bagera.

Poslodavac je trebao pripremiti poslove za izradu šumske vlake na način da je najprije morao posjeći stabla na trasi buduće vlake uz

pomoć sjekača, što ovdje nije bio slučaj. No, ovakvo postupanje je svjesno prekršeno. To je utvrđeno temeljem izjave odgovorne osobe poslodavca, uz obrazloženje da je rušenje stabala s građevinskim strojem na gusjenicama rovokopač-bager brže i da se takav postupak primjenjuje već dulje vremena, iako je aktima poslodavca propisano na koji način se projektiraju i grade šumske prometnice. U navedenim aktima je navedeno „da je sječa stabala početni posao u izgradnji šumskih vlaka“, da se sječa izvodi u širini od 4 m, nakon čega se pristupa vađenju panjeva, a tek onda se obavljaju građevinski radovi izravnavanja, odnosno otkopa i rasprostiranja zemljanog nasipa.

Prilikom inspekcijskog nadzora u sjedištu poslodavca utvrđeno je da je za predmetno šumsko radilište izrađen propisani Plan izvođenja radova u kojem je ispravno i sukladno propisima utvrđen način izgradnje šumske vlake.

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Prilikom očevida utvrđeno je sljedeće:

1. radnik XX poginuo je prigodom obavljanja poslova rušenja bukve promjera 100 cm s građevinskim strojem na gusjenicama rovokopač-bager, odnosno neposredno prije ozljeđivanja obavljao je poslove s posebnim uvjetima rada utvrđene u čl. 3 Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada (N.N., br. 5/84.), točka 1. priloga istoga pravilnika: *rukovanje i upravljanje strojevima i uređajima na mehanizirani pogon na kojima se ne može primijeniti zaštita od mehaničkih opasnosti* (što je poslodavac utvrdio svojom Procjenom opasnosti za radno mjesto strojar),
2. radnik XX obavljao je poslove za koje nije imao potrebnu stručnu osposobljenost niti mu je provjerena zdravstvena i psihofizička sposobnost, pa ga ovlaštenik poslodavca (nadređeni poslovođa) nije niti smio rasporediti na obavljanje tih poslova ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete,
3. građevinski stroj na gusjenicama rovokopač-bager je temeljem članka 52., stavak 2.

Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08. i 75/09.; dalje u tekstu: Zakon) i članka 3. Pravilnika o listi strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (N.N., br. 47/02.) stroj s povećanim opasnostima, a u vrijeme opisanog događaja bio je ispravan, **ali takav stroj nije namijenjen i opremljen za rušenje stabala i odvajanje korijena stabala.**

POVREDA PROPISA

Poslodavac je počinio sljedeće prekršaje utvrđene prilikom inspeksijskog nadzora obavljenog u povodu smrtne ozljede radnika na radu:

- poslodavac je počinio prekršaj opisan i kažnjiv odredbama članka 108., stavak 1., točka 17. i stavak 2. Zakona jer je odredbama članka 34., stavak 2. Zakona propisano da poslodavac ne smije rasporediti radnika na poslove s posebnim uvjetima rada ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete,
- odredbama članka 44., stavak 1. i 2. propisano je da je poslodavac dužan provesti potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, te da treba skrbiti da su radni postupci tako pripremljeni i organizirani i da se provode na način da se njima ne utječe štetno na sigurnost i zdravlje radnika,
- poslodavac nije pripremio i provodio proces rada izrade šumskih vlaka na način da se osigura zaštita radnika, odnosno nije uredio šumarsko radilište te osigurao da se poslovi obavljaju primjenom pravila zaštite na radu, suprotno odredbama čl. 55., stavak 1. Zakona; jer nisu prethodno posječena stabla na trasi šumske vlake, odnosno radnik je obavljao poslove izrade

šumske vlake pomoću građevinskog stroja što je suprotno odredbi čl. 8. Pravilnika o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme (N.N., br. 21/08.) i radnik je obavljao poslove samostalno što je suprotno odredbi čl. 4. Pravilnika o zaštiti na radu u šumarstvu (N.N., br. 10/86.).

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Tijekom očevida inspektor je temeljem ovlasti iz odredbe članka 102., stavka 3. Zakona donio rješenje koje je upisao u knjigu nadzora, a kojim je poslodavcu:

- zabranio korištenje građevinskog stroja s priključnim hidrauličnim čekićem za rušenje stabala na trasi šumske vlake.

Slijedom svega navedenoga, protiv više odgovornih osoba poslodavca podnesena je kaznena prijava sukladno odredbama članka 265., stavak 2. Kaznenog zakona (N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 71/06., 115/06., 110/07. i 152/08.) jer je na poslove s posebnim uvjetima rada rasporedio radnika za kojega nije prethodno utvrdio da ispunjava propisane posebne uvjete, što je suprotno odredbama članka 34., stavak 2. Zakona, i članka 271., stavak 2., jer suprotno odredbama čl. 55., stavak 1. Zakona nije osigurano da se radovi obavljaju u skladu s pravilima zaštite na radu, u svezi sa čl. 8. Pravilnika o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme i čl. 4. Pravilnika o zaštiti na radu u šumarstvu.

Uz navedene propuste, inspektor je utvrdio i druge propuste u svezi provedbe mjera zaštite na radu, te donio rješenja za otklanjanje nedostataka u provedbi mjera zaštite na radu koja nisu izravno povezana s opisanim događajem.

*Đuro Čižmar, dipl. ing. stroj.
Služba nadzora u području zaštite na radu
Državni inspektorat, Zagreb*